

Nytænk kløvergræsmarken

Af Bodil Pedersen, SEGES

PLANTE
AVL

Når kløvergræsmarken til afgræsning skal lægges om, er der stor risiko for, at der tabs store mængder kvælstof til miljøet. Frank Oudshoorn, SEGES, anbefaler at overveje andre sædskifter eller lade kløvergræsmarkerne ligge i 10-15 år.

Kløvergræsmarker, som afgræsses, er et skattekammer af kvælstof. Når marken pløjes om, gælder det om at passe rigtig godt på, at skatten ikke bare vaskes ud af jorden. I det praktiske landbrug er det ofte det, der sker.

Mange økologiske kvægbønder har kløvergræs til afgræsning i to til fire år, hvorefter de pløjer om og sår majs. For planteavleren giver det god mening. Majsene vokser godt på det kvælstof, som kløvergræsset frigør, og efter græsset er der ryddet godt op i ukrudtet, så det er overkommeligt at holde majsene ren.

- Miljømæssigt er det bestemt ikke godt at så majs efter kløvergræs. Majs stopper optagelsen af kvælstof allerede i august og kan slet ikke nå at optage de cirka 200-300 kg kvælstof, som den ompløjede kløvergræsmark frigør. Derfor udvaskes der ofte store mængder kvælstof fra majsmarker efter kløvergræs, forklarer Frank Oudshoorn, som er økologikonsulent ved SEGES.

Problemet er størst i det økologiske jordbrug, hvor køerne skal på græs. Tages der fortrinsvis slæt på kløvergræsmarken, fjernes en stor del af næringsstofferne med det afklippede græs.

To sædskifter på ejendommen

Frank Oudshoorn foreslår, at de økologiske landmænd indretter sig med to sædskifter på ejendommen – et med græs til afgræsning og et andet med græs til slæt og majs.

Når kløvergræsmarken til afgræsning skal lægges om, foreslår han, at landmanden om foråret sår vinterrug med udlæg af rajgræs, som afgræsses. Denne afgrøde vil optage en del kvælstof og holde på det, så det ikke udvaskes den kommende vinter. Næste forår kan man så så for eksempel grønbyg med udlæg af kløvergræs.

Majs dyrkes i et andet sædskifte, hvor den veksler med græs iblandet rødkløver, rajgræs til slæt og korn.

Vanetænkning eller frygt for regler

Den store udvaskning efter kløvergræsmarkerne gør det nødvendigt at tænke

nyt. Man kan starte med at spørge, hvorfor landmændene vælger at lægge kløvergræsmarkerne om efter få år? Er det afgrødens kvalitet, udbyttet, den samlede økonomi, tradition eller frygten for, at markerne bliver klassificeret som permanente græsmarker, som så aldrig må pløjes ifølge EU-reglerne?

- Jeg mener, vi skal overveje at lade markerne ligge i flere år, måske 10-15 år. Fra danske forsøg ved vi, at udbyttet går ned efter tre til fire år, og så har vi stoppet forsøgene. Længerevarende forsøg fra Holland viser også, at udbyttet i kløvergræsmarker, som afgræsses, går ned de første tre til fire år, men så stiger det igen, forklarer Frank Oudshoorn.

En mark, som skal ligge i mange år, skal passes og plejes godt. Det er vigtigt at vælge de rigtige sorter, afpudse markerne, passe på at køerne ikke dødbider græsset og måske tage et slæt indimellem. Eventuelt kan der isås kløver eller græs i det tidlige forår for at reparere åbne marker. Rodukrudt som tidsler og skræpper kan gøre det nødvendigt at lægge marken om efter en kortere årrække. En mælkebøttemark kan pløjes og sås til med kløvergræs igen.

Nye undersøgelser

Der er mange omkostninger ved at lægge kløvergræsmarker om. Arbejdsprocesserne koster, og det økologiske kløvergræsfrø er dyrt. Hvis kløvergræsmarkerne kan blive liggende i flere år, uden at udbytterne bliver for lave, vil det være til gavn for både driften og miljøet. Derfor drømmer Frank om at kunne etablere langvarige forsøg, som kan give svar på, hvordan udbyttet og udfordringerne udvikler sig i ældre græsmarker.

I mangel på forsøg tog Frank Oudshoorn og Erik Fløjgaard Kristensen fra Aarhus Universitet i 2013 og 2014 ud og registrerede data fra kløvergræsmarker på ni landbrug, som både havde nye og ældre kløvergræsmarker. Deres data viser, at der

DNMARK leder efter løsninger

Frank Oudshoorns delte forleden sine synspunkter med deltagerne i DNMARK, som er en tværfaglig forskningsalliance, der peger på nye ideer til, hvordan man kan optimere brugen af kvælstof. Bag alliancen står danske og udenlandske universiteter samt en række partnere fra erhvervslivet, herunder landbrugs- og følgevirksomheder samt offentlige myndigheder og interesseorganisationer.

generelt ikke er den store forskel på det udbytte, som landmændene høstede i de nye og ældre marker. Dog var der et par af landmændene, som høster markant mere i de nye marker.

Registreringerne viste også, at der ikke var markante forskelle på rodmængden, men at kløverprocenter var lavere i de ældre græsmarker, og at der var markant mere ukrudt i de ældre marker. Det var dog vanskeligt at finde marker, som havde ligget mere en fem år, så Frank savner forsat at få set gode opgørelser af udbytterne i 10-15 år gamle marker.

Nyt virkemiddel

- Mangeårige græsmarker kan være et virkemiddel. Man kan for eksempel forestille sig, at der gives tilskud til kløvergræsmarker, som ligger i mere end fire år. Klimamæssigt er de flerårige græsmarker også gode, for de indbygger ca. 1000 kg kulstof om året, understreger Frank Oudshoorn.

Det kræver selvfølgelig, at vi får klare og fornuftige regler, så hverken rådgivere eller landmænd skal frygte at blive ramt, fordi de passer på miljøet og lader græsmarkerne blive liggende.

- Jeg mener, at det er vigtigt at undersøge hvilke græsser og kløverarter, som egner sig bedst til at holde længe, og herunder skal vi finde nematoderesistente kløversorter. Og så skal vi have nogle længerevarende forsøg, som kan give os et godt grundlag at rådgive efter, slutter han.

Frank Oudshoorn, SEGES og Erik Fløjgaard Kristensen, AU har registreret, at der generelt ikke er den store forskel på udbyttet i nye og ældre græsmarker.

FOTO: FRANK OUDSHOORN, SEGES